

Hagtölur landbúnaðarins

2005

BÆNDASAMTÖK ÍSLANDS

HAGATORG 1 | 107 REYKJAVÍK
SÍMI 563 0300 | BRÉFSÍMI 562 3058

netfang: bondi@bondi.is | veffang: www.bondi.is

Efnisyfirlit

1. Landið og bóndinn – bls. 1-5

Fjöldi íbúa – Þéttbýlismyndun á Íslandi – Hlutar einstakra atvinnugreina í landsframleiðslunni – Skipting flatarmáls Íslands – Skipting starfandi fólks eftir atvinnuvegum – Meðalaldur búfjáreigna eftir sýslum – Fjöldi bóna eftir búnaðarsamböndum – Lögbylisjarðir og eignarhald þeirra – Ríkisjarðir – Meðalbústærð og vinnutími bænda – Fóðuröflun bænda – Kornrækt – Geymsluaðferð hefyngs – Tilbúinn áburður – Vistvæn og lífræn framleiðsla

2. Bústofn og bústærð – bls. 6-7

Fjöldi búfjár – Breyting á bústærð – Búfé og stærð bóva

3. Hvað framleiða bændur? – bls. 8-11

Skipting búvöruframleiðslunnar eftir landshlutum og búgreinum – Meðalafurðir búfjár – Innvegin mjólk til mjólkursamlaga – Framleiðsla á kjóti og eggjum – Framleiðsla grænmetis og garðavaxta – Flatarmál ræktunar í gróðurhúsum – Fiskeldi – Lax- og silungsveldi – Gjölfulustu veiðisvæðin – Aðrar veiðar – Önnur hlunnindi

4. Markaðurinn – bls. 12-15

Neysla nokkurra matvöruhegunda – Framboð á grænmeti – Kjötsala á íbúa – Sala mjólkur og mjólkurafurða á íbúa – Neysla mjólkur, kjóts og grænmetis á Norðurlöndum

5. Verðlag og vísitölur – bls. 16-19

Verð á kjóti, kjúklingum, eggjum og mjólk til framleiðenda – Breytingar á vísitölum – Þróun smásöluverðs – Þróun matvælavísitölu á Norðurlöndum – Þróun smásöluverðs nokkurra búværa

6. Útflutningur – bls. 20

Útflutningur landbúnaðarafurða eftir vörflokkum – Útflutningur búværa frá 1970 – Útflutningur kindakjöts

7. Greiðslumark og framleiðsluréttur – bls. 21-23

Greiðslumark í mjólk – Greiðslumark í sauðfjárrækt – Stærð bóva miðað við greiðslumark – Greiðslumark eftir búgreinum – Aðilaskipti á greiðslumarki í mjólk

8. Búrekstur og afkoma – bls. 24-27

Framleiðslukostnaður sauðfjárafurða – Verðlagsgrundvöllur kúabús – Skipting útgjalda og tekna í búreikningum, kú- og sauðfjárbús – Afkoma bænda í nokkrum búgreinum 2002 og 2003 – Afkoma bænda á kú- og sauðfjárbúum 1998-2004

9. Framkvæmdir og fjárfestingar – bls. 28-29

Þróunar- og jarðabótaverkefni – Byggð fjárhús og fjós – Lánveitingar frá Lánasjóði landbúnaðarinnar – Fjármunamyndun í landbúnaði

10. Ýmsar hagtölur – bls. 30-31

Ýmsar tölur um Ísland – Ríkisútgjöld til landbúnaðar sem hlutfall af heildarútgjöldum ríkissjóðs – Útgjöld hins opinbera til landbúnaðarmála – Reiknaður stuðningur við framleiðendur landbúnaðarværa

11. Samanburður við önnur lönd – bls. 32

Norrænn samanburður – Samanburður nokkurra hagstærða í ýmsum löndum

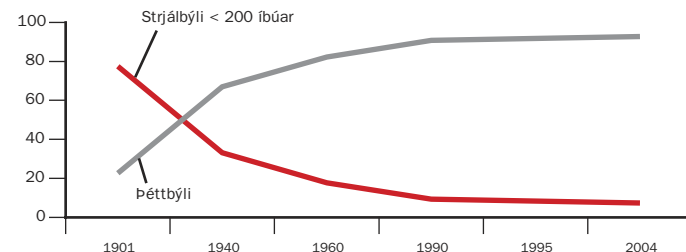
Landið, bóndinn, vinnan – I

Fjöldi íbúa 1. desember

	1901	1940	1960	1990	1995	2004*
Í þéttbýli	17.732	81.246	144.660	232.054	245.666	272.257
Í strjálbýli**	60.738	40.228	31.020	23.654	22.140	21.320
Samtals	78.470	121.474	175.680	255.708	267.806	293.577
Í strjálbýli %	77,4%	33,1%	17,7%	9,3%	8,3%	7,3%

* 2004: 31. desember. ** Strjálbýli <200 íbúar. Heimild: Hagstofa Íslands.

Þéttbýlismyndun á Íslandi 1901-2004

Þéttbýlismyndun var mjög ör á Íslandi á 20. öld eins og þetta línurit sýnir.

Hlutar atvinnuvega í landsframleiðslunni 1990-2004 (%)

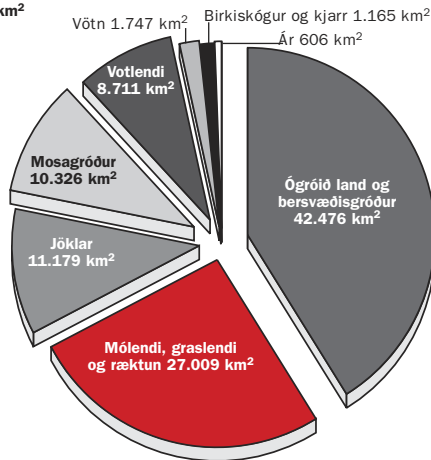
	1990	1993	2000	2003 ¹⁾	2004 ¹⁾
Landbúnaður	2,6	2,2	1,9	1,6	1,5
Fiskveiðar og -vinnsla	14,2	14,6	9,7	8,8	8,1
Al og kísiljárn	0,9	0,6	1,5	1,3	1,3
Annar iðnaður	10,9	10,1	9,2	7,9	8,0
Orkuveitur	3,9	3,9	3,3	3,6	3,5
Byggingarstarfsemi	8,4	7,8	8,4	8,5	9,1
Verslun, veitingar og hótél	13,7	13,7	14,1	12,9	13,2
Samgöngur og flutningar	7,9	7,7	7,9	7,9	8,2
Önnur þjónusta	21,4	21,9	23,8	25,8	26,1
Opinber starfsemi	16,2	17,6	20,1	21,6	21,2

¹⁾ Áætlan.

Heimild: Hagstofa Íslands.

Skipting flatarmáls Íslands

Heildarflatarmál 103.022 km²

Skipting heildarflatarmáls – eftir hæð yfir sjávarmáli

0-200 m	24.708 km ²	24,0%
201-400 m	18.401 km ²	17,9%
401-600 m	22.168 km ²	21,5%
yfir 600 m	37.745 km ²	36,6%

Ekki er gott að henda reiður á nákvæmri skiptingu landsins í gróin svæði og ógróin þótt stærð jökla, vatna og áa sé nokkuð á hreinu. Mælingaraðferðir eru misjafnar og hinar ýmsu stofnanir sem um gróurfur landsins fjalla virðast ekki hafa komið sér saman um eina aðferð við að meta gróðurþekjuna. Þannig segir á heimasíðu einnar opinberrar stofnunar að gróid land sé um það bil helmingur af flatarmáli Íslands meðan samsvarandi tala hjá annarri stofnun er innan við fjórðungur. Í skifuritinu að ofan er stuðst við flatarmálmælingu Náttúrufræðistofnunar eins og hún birtist í gróður-korti stofnunarinnar.

Nýting lands

	km ²	Hlutfall af heildarflatarmáli
Ræktanlegt neðan 200 metra yfir sjávarmáli	15.500	15,0%
Hraun	11.000	10,7%
Innan landgræðslu-girðinga (1.074 km)	3.021	2,9%
Ræktað land	1.290	1,3%
Tún	1.220	1,2%
Skóglendi	1.360	1,3%
68 fríðlönd í eigu Skógræktar ríkisins	360	0,3%
Garðlönd, grænófóður- og kornakrar	70	0,1%

Heimild: Landmælingar Íslands. Hagstofa Íslands, Landgræðsla ríkisins, Skógrækt ríkisins, Bændasamtök Íslands, Náttúrufræðistofnun.

Hlutfall starfandi fólks eftir atvinnugreinum 1940-2004

	1940	1960	1980	1991	1995	2000	2004
Landbúnaður	32,0	16,0	7,9	5,6	4,6	4,4	3,4
Fiskveiðar	14,0	8,0	5,3	4,5	4,9	3,9	2,9
Iðnaður og byggingar	21,0	36,0	34,5	26,0	24,7	23,0	22,5
Viðskipti, þjónusta o.fl.	33,0	40,0	52,3	63,9	65,7	68,7	71,2

Heimild: Þjóðhagsstofnun.

Meðalaldur skráðra búfjáreigenda eftir sýslum árið 2004

Sýsla	Fjöldi bújarða	Fjöldi búfjáreigenda	Meðalaldur – ár
Gullbringusýsla	15	20	58
Kjósarsýsla	58	60	57
Borgarfjarðarsýsla	149	161	53
Myrasýsla	127	132	54
Snæfellsnessýsla	93	98	53
Dalassýsla	124	131	53
A-Barðastrandarsýsla	37	37	54
V-Barðastrandarsýsla	32	32	57
Ísafjarðarsýslur	63	73	51
Strandassýsla	79	88	55
V-Húnavatnssýsla	131	148	52
A-Húnavatnssýsla	159	176	51
Skagafjarðarsýsla	310	339	54
Eyafjarðarsýsla	231	239	51
S-Þingeyjarsýsla	225	230	53
N-Þingeyjarsýsla	75	75	51
N-Múlasýsla	80	86	55
S-Múlasýsla	207	217	54
A-Skaftafellssýsla	69	71	53
V-Skaftafellssýsla	125	137	54
Rangárvallasýsla	338	371	54
Árnessýsla	386	411	51
Landið allt	3113	3332	53

Heimild: Bændasamtök Íslands.

Fjöldi búa eftir búnaðarsamböndum árið 2003*

Búnaðarsamband Kjalarnesþings	123	Bs. Eyfjarðar	304
Búnaðarsamtök Vesturlands	505	Bs. S-Þing.	194
Búnaðarsamband Vestfjarða	174	Bs. N-Þing.	81
Bs. Strandamanna	107	Bs. Austurlands	339
Bs. V-Húnavatnssýslu	178	Bs. A-Skaft.	83
Bs. A-Húnavatnssýslu	203	Bs. Suðurlands	1.037
Bs. Skagafjarðar	324	Landið allt	3.652

*Bú talin sem fjöldi virðisaukaskattgreiðenda sem skv. atvinnugreinaflokkunarkerfinu ISAT 95 stunda jarðyrkju, garðyrkju eða búfjárrækt (flokkar 01.1 til 01.3).

Heimild: Ríkisskattstjórn

Lögbýlisjarðir á Íslandi og eignarhald þeirra eftir landshlutum

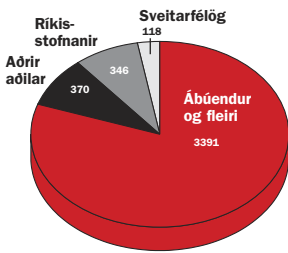
	Jarðir í ábúð			Jarðir í ábúð, landið í eigu				Eyðjarðir	
	Einbýlis-jarðir	Tví- eða fleirbýlis-jarðir	Alls	Ábúenda og fleiri	Annarra aðila	Ríkis-stofnana	Sveitar-félaga	Alls	Þar af í ríkiseigu
Höfuðborgarsvæði	129	10	139	90	22	9	19	91	5
Reykjanes	41	6	47	34	9	2	2	77	11
Vesturland	484	133	617	507	61	42	7	334	24
Vestfirðir	230	35	265	220	10	28	7	370	22
Norðurland vestra	529	116	645	549	54	37	5	322	16
Norðurland eystra	636	158	794	663	53	52	21	323	17
Austurland	429	70	499	370	45	83	9	309	39
Suðurland	1.012	202	1.214	958	116	93	48	414	38
Samtals	3.490	730	4.220	3.391	370	346	118	2.240	172

Heimild: Hagþjónusta landbúnaðarins og landbúnaðarráðuneytið. Tölur miðast við 31. desember 2004.

Ríkisjarðir og notkun þeirra 1998 og 2004			
	1998	2004	
Umsjaraðili:			
Landbúnaðarráðuneytið	480	375	
Skógrækt ríkisins	26	28	
Landgræðsla ríkisins	14	15	
Búnaðarskólar	19	19	
Samtals:	539	437	
Þar af:			
Jarðir í ábúð	399	280	
Jarðir í eyði	140	157	

Heimild: Landbúnaðarráðuneytið.

Skipting jarða í ábúð 2004 eftir eignarhaldi

Meðalbústærð og vinnutími bænda á viðmiðunarbúum Verðlagsnefndar búvara			
Bústofn	Ærgildi	Vinnustundir á ári	
Kúabú	40 kýr með geldneytum	1.080	4.799 klst
Sauðfjárbú	400 vetrarfóðraðar kindur	419	2.428 klst

Heimild: Bændasamtök Íslands.

Fóðuröflun bænda 1970-2004

	1970	1980	1990	1998	2003	2004
Framleiddir grasköggjar, tonn	1.335	12.858	5.200	2.445	600	120
Framleiddir heyköggjar, tonn		200	707	0	0	0
Framleitt purrhey, þús. m³	2.060	3.704	2.515	919	302	257
Framleitt vothey, þús. m³	141	174	744	1.419	1.985	1.639
Framleiðsla á korni, tonn			885	3.767	7.257	10.255

Ræktuð tún eru talin vera um 1.220 km² og önnur ræktun (garðlönd, grænófóður- og kornakrar) um 70 km² eða samtals 1.290 km². Ræktanlegt land á láglandi er talið vera um 15.500 km² sem þýðir að 7,9% af ræktanlegu láglandi er nýtt til túnræktar og 0,5% til annarrar ræktunar eða samtals 8,4%.

Kornræktin 1991-2004				
Ár	Uppskera úr tilraunum, korn, tonn/ha	Kornakrar skv. notuðu sáðkorni, ha	Kornuppskera alls, áætlun, tonn	
1991	3,5	200	525	
1992	1,2	400	240	
1993	2,2	400	440	
1994	3,4	600	1.700	
1995	2,4	500	960	
1996	3,7	900	2.960	
1997	3,8	1.500	4.560	
1998	3,9	1.800	4.680	
1999	3,3	1.800	4.620	
2000	4,2	2.000	6.300	
2001	4,5	2.100	7.650	
2002	4,1	2.400	7.585	
2003	5,5	2.600	11.000	
2004	5,3	2.330	10.255	

Í þessari töflu er reynt að áætla heildaruppskeru korns á Íslandi frá 1991-2004 út frá notkun sáðkorns annars vegar og hins vegar meðaluppskeru úr tilraunareitum. Tölurnar eru sennilega í hærrí kantinum en samkvæmt þeim nemur kornrækt 10-12% af kjarnfóðurnotkun íslenskra bænda, 45% kornræktar er á Suðurlandi, 35% á Norðurlandi, 15% á Vesturlandi og 5% á Austurlandi.

Heimild: Búnaðarsamband Suðurlands.

Geymsluaðferð hefyngs – hlutfallsleg skipting*					
	1986	1990	1998	2003	2004
purrrhey	85,7	67,8	30,2	9,1	10,8
Vothey	14,3	32,2	69,8	90,9	89,2

*Reiknað út frá rúmmáli: 1 m³ purrrhey = 100 kg; 1 m³ votheys = 150 kg.

Heimild: Bændasamtök Íslands.

Tilbúinn áburður (tonn)				
	1990	1998	2003	2004
Köfnunarefni (N)	12.500	11.700	10.344	
Fosfór (P ₂ O ₅)	6.300	5.140	3.394	
Kallí (K ₂ O)	4.700	3.830	2.114	
Samtals	23.500	20.670	15.852	

Í þessari töflu hefur áburðarmagníð verið umreiknað í hreint áburðarefni. Algeng áburðarnotkun við túnrækt er 100-140 kg/ha af köfnunarefni, 15-30 kg/ha af fosfór og 40-60 kg/ha af kallí.

Heimild: Hagstofa Íslands.

Vistvæn og lífræn framleiðsla – fjöldi framleiðenda og afurðastöðva*								
	1998	2000	2001	2002	2003	2004	2005	
Framleiðendur – vistvæn framleiðsla	157	195	195	195	195	195	195	
Framleiðendur – lífræn framleiðsla	22	27	27	30	30	30	25	
Afurðastöðvar – lífræn framleiðsla	7	9	9	11	11	12	11	

* Aðilar sem landbúnaðarráðuneytið hefur viðurkennt til framleiðslu og/eda vinnslu á vistvænum eða lífrænum afurðum. Upplýsingar um framleiðslumagn liggja ekki fyrir. Fjöldi 1. janúar ár hvert

Heimild: Landbúnaðarráðuneytið, Bændasamtök Íslands, Tún ehf.

2 – Bústofn og bústærð

Fjöldi búfjár á Íslandi

Eftir landshlutum 2004

	Nautgripir alls	Mjólkur- kýr	Kvígur 102	Geldneyti og kálfar 644	Sauðfé alls 4.736	Ær 3.637
Reykjanessvæði	1.264	327	102	644	4.736	3.637
Vesturland	8.424	3.364	732	4.137	79.470	63.935
Vestfirðir	2.169	830	173	1.141	48.985	39.665
Norðurl.vestra	10.080	3.700	861	5.245	97.122	77.810
Norðurl.eystra	15.153	5.945	1.423	7.570	72.436	57.521
Austurland	3.843	1.355	304	2.138	73.934	59.637
Suðurland	23.715	8.874	2.363	12.132	78.715	62.878
Allt landið	64.639	24.395	5.958	33.007	455.398	365.083

	Hross	Svín	Varp- hænur	Minkar	Refir	Geitur
Reykjanessvæði	8.880	1.636	120.196	2.542	2	22
Vesturland	9.623	624	1.628	-	1	145
Vestfirðir	865	-	214	-	-	2
Norðurl.vestra	18.114	-	3.899	13.903	986	103
Norðurl.eystra	6.766	577	12.770	3.650	140	76
Austurland	3.040	25	1.504	5.362	305	44
Suðurland	24.934	691	26.255	6.870	102	19
Allt landið	72.222	3.553	166.466	32.327	1.536	411

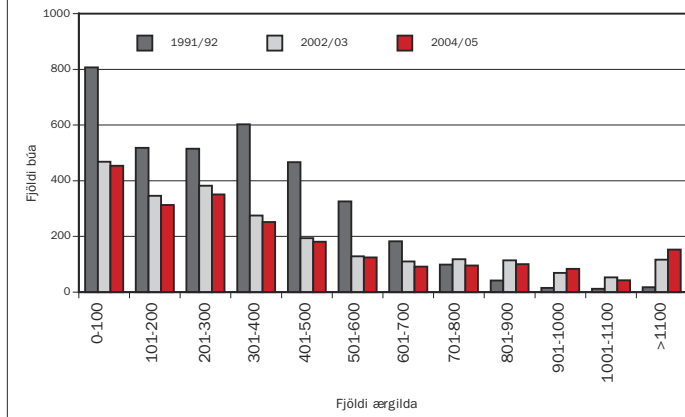
Eftir árum 1970-2004

	Nautgripir alls	Mjólkur- kýr	Sauðfé Alls	Ær	Hross	Svín
1970	53.294	34.275	735.543		33.472	667
1980	59.933	33.577	827.927	684.589	52.346	1.552
1990	74.889	32.246	548.508	445.513	71.693	345
1995	73.199	30.428	458.341	372.202	78.202	3.726
2003	66.035	24.904	463.006	373.778	71.412	3.852
2004	64.639	24.395	455.398	365.083	72.222	3.553

	Varp- hænur	Minkar	Refir
1970	135.219		
1980	310.724	8.080	280
1990	214.936	42.000	4.800
1995	164.402	29.941	7.308
2003	165.242	26.434	2.388
2004	166.466	32.327	1.536

Heimild: Bændasamtök Íslands.

Breyting á bústærð frá 1991/92 til 2004/05

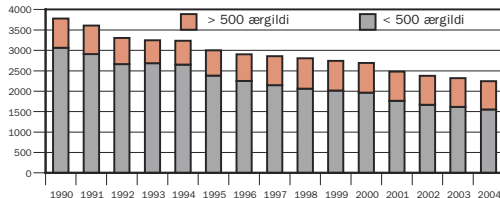
Heimild: Bændasamtök Íslands.

Búfé og stærð bóa (á lögbýlum)

	Fjöldi búfjár			Fjöldi skráðra búfjáreigenda			Meðaltíðni gripa á eiganda		
	1993	1998	2004*	1993	1998	2004*	1993	1998	2004*
Mjólkurkúr	30.028	29.216	24.394	1.703	1.378	944	17,6	21,2	25,8
Sauðfé	482.498	482.618	448.076	3.286	3.067	2.533	146,8	157,4	176,9
Hross	44.196	62.154	54.404	2.814	2.873	2.437	15,7	21,6	22,3
Svín (gyltur)	3.402	3.759	3.615	104	57	16	32,7	65,9	225,9
Varpænur	173.933	166.911	161.578	587	348	283	296,3	479,6	571,0
Minkar	32.588	37.999	28.831	44	51	20	740,6	745,1	1.441,6
Refir	6.097	5.672	1.534	42	38	6	145,2	149,3	255,7

* Bráðabirgðatölur skv. forðagæsluskýrslum 2004. Heimild: Bændasamtök Íslands.

Fjöldi bóa með greiðslumark í sauðfé og/eða mjólk. Þróun bústærðar frá 1990-2004

Heimild: Bændasamtök Íslands.

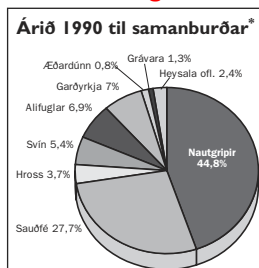
3 – Hvað framleiða bændur?

Skipting búvöruframleiðslunnar eftir landshlutum og búgreinum 2003 – Viðmiðun: gjaldstofn búnaðargjalds, %

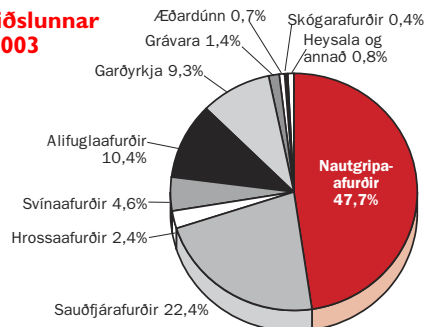
Svæði	Nautgripaafurðir	Sauðfjárafurðir og gettaafurðir	Hrossaafurðir	Svínaafurðir	Alifuglaafurðir	Egg	Kartöflur	Gulrófur	Annað grænmeti og blóm	Grávura	Æðardúnn	Skógarafurðir	Heysala og annað	Stofn búnaðargjalds
Reykjanes- og Vesturlands	1,3	1,2	12,7	53,2	88,6	80,1	0,5	23,5	16,2	6,3	6,3	35,9	16,0	14,1
Bs. Vesturlands	12,2	16,0	4,1	9,6	1,9	0,6	2,3	0,0	5,4	0,3	16,5	0,7	8,2	10,7
Bs. Vestfirðja	2,4	6,3	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	35,0	3,6	2,2	2,9	
Bs. Ströndum	0,1	6,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6,4	1,2	0,1	1,5	
Bs. Vestur-Húna	2,2	6,4	4,9	0,0	1,4	0,0	0,0	0,2	0,0	2,2	0,0	1,7	2,7	
Bs. Austur-Húna	3,9	6,5	6,8	2,2	0,4	1,8	0,0	0,0	0,0	2,5	0,0	3,6	3,7	
Bs. Skagfirringa	10,0	7,4	11,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,3	34,5	5,9	0,1	7,3	7,3
Bs. Eyjafjarðar	17,8	3,9	6,6	14,3	0,0	3,8	15,3	26,8	1,4	8,8	7,1	19,4	3,5	11,0
Bs. Suður-Ping.	6,4	6,4	1,2	1,4	0,0	0,0	1,1	0,0	1,9	2,2	1,6	0,8	0,7	4,8
Bs. Norður-Ping.	0,0	5,8	1,3	0,0	0,0	0,0	0,0	2,7	2,2	0,0	3,9	0,0	0,0	1,5
Bs. Austurlands	4,1	14,4	2,8	0,1	0,5	2,5	1,9	5,6	0,4	16,4	6,5	1,5	14,5	5,8
Bs. A-Skaft.	1,8	3,6	0,1	0,6	0,0	0,8	15,4	4,9	0,1	7,1	0,3	0,1	0,7	2,1
Bs. Suðurlands	37,7	16,3	48,2	18,7	7,2	10,4	63,5	36,1	71,7	24,4	5,7	36,8	41,6	31,8
Landið allt	47,7	22,4	2,4	4,6	6,5	3,9	1,6	0,3	7,4	1,4	0,7	0,4	0,8	100,0

Heimild: Bændasamtök Íslands.

Skipting búvöruframleiðslunnar eftir búgreinum 2003

* Árið 1990 er metið á grundvelli verðmætaáætlunar Framleiðslusíðs landbúnaðarins en árið 2002 á grundvelli búnaðargjalds.

Heildargjaldstofn búnaðargjalds 2003 kr. **19.554.162.292**

Meðalafurðir búfjár 1987-2004

	1987	1990	1995	2004	Aukning – % 1987-2004
Mjólkurkúr:					
Ársnyt skýrslufæðra kúa, kg	3.986	4.141	4.132	5.229	1.243 – 31,2%
Sauðfé:					
Dílkakjöt eftir vetrarfóðraða á í fjárræktarfélagum, kg	24,2	24,7	25,8	25,7	1,5 – 6,2%
Svín:					
Kjöt eftir gyltu, kg	811	849	930	1.466	655 – 80,8%
Fjöldi nýttjagrisla eftir gyltu	15,3	15,6	15,3	19,3	4,0 – 26,1%
Alifuglar:					
Varphænur, egg á grip, kg	11,5	11,1	13,4	18,0	6,5 – 56,5%
Minkar:					
Fjöldi hvolpa á paraða læðu	3,6	4,1	4,9	4,8	1,2 – 33,3%
Refir:					
Fjöldi hvolpa á paraða læðu	4,9	3,4	6,4	4,0	-0,9 – -18,4%

Heimild: Bændasamtök Íslands.

Innvegin mjólk til mjólkursamlaganna 1960-2004

Ár	Búsund lítir	Mannfjöldi 1. des.	Lítir á íbúa
1960	73.637	177.292	415,3
1970	97.550	204.578	476,8
1980	107.017	229.187	466,9
1990	107.011	255.708	418,5
1995	102.863	267.806	384,1
2000	104.025	282.849	367,8
2004	112.029	293.577	381,6

Heimild: Bændasamtök Íslands.

Kjöt og egg – framleiðsla 1970-2004

	1970	1980	1990	1995	2004
Kindakjöt	11.280	13.534	9.454	8.690	8.644
Nautgripakjöt	2.733	1.983	2.931	3.061	3.611
Svínakjöt	402	1.000	2.533	3.330	5.597
Alifuglakjöt			1.519	1.952	5.392
Hrossakjöt			638	988	883
Egg*	1.300	2.900	2.374	2.209	2.632

* Áætlað.

Heimild: Bændasamtök Íslands.

Framleiðsla grænmetis og garðávaxta í tonnum*

	1990	1995	2001	2003	2004**
Kartöflur	14.893	7.324	11.366	7.090	
Rófur	808	328	730	959	666
Gulrætur	231	395	296	347	374
Blómkál	95	122	84	71	83
Hvítkál	395	624	503	555	380
Spergilkál		25	54	59	
Kínakál	224	301	253	269	203
Rauðkál				39	
Salat		40	104	120	
Blaðlaukur		22	21	0	
Tómatar	495	749	964	1.074	1.318
Agúrkur	534	606	1.049	896	930
Paprika	120	194	195	79	97
Sveppir		251	450	465	461

*Birt með fyrirvara, áætlaðar tölur varðandi suma þætti. ** Bráðabirgðatölur.

Heimild: Samband garðyrkjabænda og Hagstofa Íslands, kartöflur skv. forðagæsluskýrslum. Í ylrækt er bein sala áætluð 2%, í útrækt eru skógljúmörk áætluð 5%.

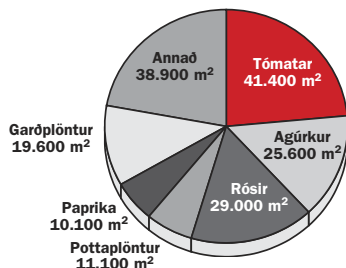
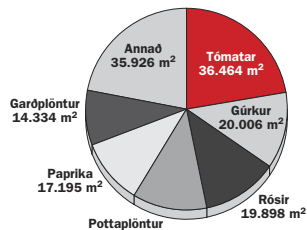
Flatarmál ræktunar í gróðurhúsum (m²) 1990-2004

Tegund ræktunar	1990	1995	2004
Tómatar	36.464	41.500	41.400
Gúrkur	20.006	20.500	25.600
Rósir	19.898	34.000	29.000
Pottaplöntur	19.450	15.000	11.100
Paprika	17.195	20.500	10.100
Garð- og skógarplöntur	14.334	15.000	19.600
Annað*	35.926	35.245	38.900

Flatarmál alls í rækt **163.273 181.745 175.700**

*Minni tegundir og óskipt skiptiræktun s.s. illjur, freesia, statica og laukblóm. Einnig gulrætur, bananar, salat, kryddjurtir, jarðarber ofl.

Flatarmál ræktunar í gróðurhúsum (m²) árin 1990 og 2004

Heimild: Samband garðyrkjabænda, Bændasamtök Íslands.

Fiskeldi – Heildarframleiðsla, tonn af óslægðum fiski

	1990	1995	2001	2002	2003	2004
Lax	2.964	2.880	2.645	1.471	3.710	6.620
Bleikja	69	471	1.320	1.540	1.670	1.336
Regnbogasilungur	24	389	105	248	180	142
Samtals:	3.057	3.740	4.070	3.259	5.560	8.098
Fjöldi fiskeldisstöðva	92	69	60	50	41	36
Áætlað verðmæti seldra fiskeldis- afurða, innanlands og utan, Mkr.	1.000	1.110	1.600	1.400	2.400	2.500

Lax- og silungsveiði

	1990	1995	2004
Stangveiddur lax, stk.	30.000	34.241	45.831
Netveiddur lax, tonn	40,0	21,7	20,6
Silungur stk.		56.996	82.703

Aðrar veiðar

	1995	2002
Minkur	6.341	8.377
Refur	3.677	5.637
Gæsir og endur alls	65.497	58.495
Par af: Grágæs	35.350	30.471
Heiðgæs	10.695	11.406
Stökkönd	9.885	8.267
Rjúpur	123.392	78.177
Mávar alls	72.025	50.212
Par af: Silamávar	22.340	22.909
Svarfbakur	35.787	17.137
Svartfuglar alls	314.432	226.011
Par af: Lundi	251.517	121.504
Langvía	52.867	57.892
Fyll	8.059	8.158
Hrafn	7.119	2.833

Önnur hlunnindi

Selveiði	1990	1995	2004	Verðmæti 2004
Fullorönnir	819	391	199	Selaafurðir alls
Kópar	1.631	1.808	236	3-5 millj.
Alls	2.450	2.199	907	4,3 millj.
Æðardúnn		1990	1995	2004
Magn í tonnnum	3,1	3,0	2,2	
Verðmæti, Mkr.		140,0	100,0	159,7
Veiðd hreindýr		515	335	733
Fjöldi dýra alls				
Önnur hlunnindi eru trjáreki, sól, fjallagrös og aðrar jurtir, að ógleymdum berjum.				

Heimild: Bændasamtök Íslands, Landssamband fiskeldisstöðva, Umhverfisstofnun, Veiðimálastjóri.

Gjöfulustu veiðisvæðin 2004

Laxveiðiar (veiddir laxar)

1. Eystri-Rangá	3.153
2. Ytri-Rangá	2.988
3. Langá	2.232
4. Miðfjarðará	2.228
5. Hofsa	1.805
6. Viðidalsá og Fitjá	1.745
7. Selá í Vopnafirði	1.670
8. Laxá í Dölum	1.533
9. Blanda	1.386
10. Norðurá	1.382

Urriðaveiðisvæði (veiddir urriðar)

1. Veiðivötn	10.926
2. Fremri-Laxá á Ásum	4.602
3. Laxá í Mývatnssveit	4.481
4. Laxá í Laxárdal	1.812
5. Grenlækur	1.700
6. Laxá í Aðaldal	1.386
7. Meðalfellsvatn	1.360
8. Arnarvatn-Stóra og Austurá	1.250
9. Litlaá	1.014
10. Hróarholtslækur	920

Bleikjuveiðisvæði (veiddar bleikjur)

1. Arnarvatn-Stóra og Austurá	3.004
2. Hlíðarvatn	2.772
3. Flókadalsá og vötn	2.473
4. Veiðivötn	2.374
5. Viðidalsá og Fitjá	2.302
6. Eyjafjarðará	2.052
7. Skógáá	1.761
8. Brúará	1.050
9. Staðarhólsá og Hvolsá	1.000
10. Vatnsdalsá	985

4 – Markaðurinn

Neysla nokkurra matvörutegunda 1960-2003, kg á íbúa

	Smjör	Kjöt	Kartöflur	Fiskur	Egg	Mjólk	Gosdrykkir
1960	7,7	67,0	66,4	61,1	4,8	306,2	20,6
1970	5,6	54,4	53,9	46,4	9,8	271,1	45,9
1980	7,3	78,2	65,2	35,7	11,8	227,7	78,6
1990	6,5	71,1	50,2	43,2	11,3	205,6	119,1
1995	5,9	68,6	47,0	46,7	8,3	194,9	125,7
2003	4,4	84,1	35,6	42,7	9,2	181,2	179,2

Breyting 1960-2003

Kg/íbúa	-3,3	+17,1	-30,8	-18,4	+4,4	-125,0	+158,6
% +/-	-42,9	+25,5	-46,4	-30,1	+91,7	-40,8	+769,9

Heimild: Hagstofa Íslands.

Framboð á grænmeti 1991-2002 eftir uppruna, kg á íbúa

	1991	1995	2000	2002
Innlent grænmeti	15,3	16,4	16,9	17,0
Innflutt grænmeti	12,5	14,8	17,7	19,8
Grænmetisvörur, innfluttar	10,9	13,2	14,4	14,0
Samtals	38,7	44,4	49,0	50,8
Innlent grænmeti %	39,5	36,9	34,5	33,5

Kartöflur

Innlendar kartöflur	46,5	41,9	33,5	35,1
Innfluttar kartöflur	2,1	3,7	3,3	1,8
Kartöfluvörur, innfluttar	16,9	18,9	27,3	22,7
Samtals	65,5	64,5	64,1	59,6
Innlendar kartöflur %	71,0	65,0	52,3	58,9

Heimild: Manneldisráð.

Hlutdeild íslensks landbúnaðar á íslenskum matvælamarkaði

Erfitt er að meta nákvæmlega hlut íslenskra bænda í framboði matvæla á íslenskum markaði. Taflan hér að ofan segir þó sína sögu um hlut garðyrkjunnar í framboði á grænmeti og kartöflum. Árið 2003 var verðmæti innflutts grænmetis um 415 milljónir króna og er þá einungis átt við ferskt grænmeti sem er í samkeppni við innlenda framleiðslu.

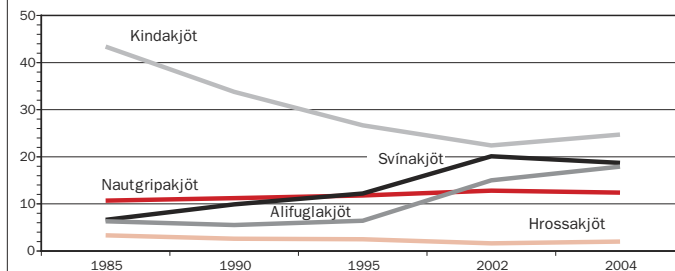
Um flestar aðrar framleiðsluvörur bænda, svo sem kjöt og mjólkurafurðir, er það að segja að innflutningur er ákaflega takmarkaður. Árið 2004 voru flutt inn 288,1 tonn af kjöti, 146,9 tonn af ostum, 214,3 tonn af öðrum mjólkurafurðum og 65 tonn af eggjum (mestmegnis til stofnugarækta).

Kjötsala, kg á íbúa á ári 1985-2004

Ár	Kinda- kjöt	Nautgripa- kjöt	Svína- kjöt	Alifugla- kjöt	Hrossa- kjöt	Samtals
1985	41,5	10,7	6,6	7,2	3,3	69,3
1990	33,8	11,2	9,9	5,5	2,6	63,1
1995	26,7	11,8	12,2	6,4	2,5	59,7
2000	25,7	12,9	17,0	11,5	1,7	68,8
2004	24,7	12,4	18,7	17,9	2,0	75,7

Heimild: Bændasamtök Íslands.

Kjötsala 1985-2004, kg á íbúa

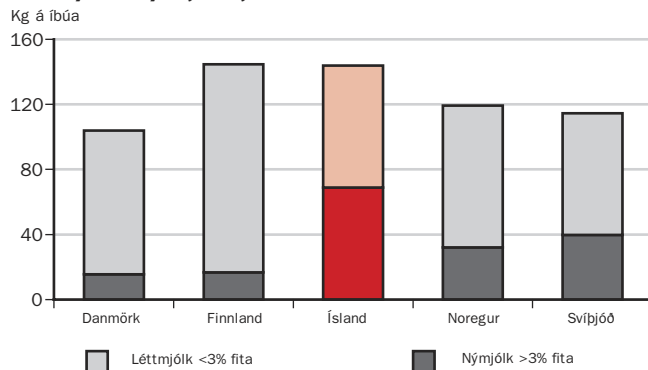
Heimild: Bændasamtök Íslands.

Sala mjólkur og mjólkurafurða í kg eða lítrum á íbúa

Ár	Mjólk	Rjómi	Jógúrt	Jógúrt innflutt	Skyr	Aðrar fersk- vörur	Viðbit	Ostar	Ostar inn- fluttir	Duft
1990	193,7	7,1	9,0	–	5,4	1,0	6,5	10,6	–	2,6
1995	173,2	7,3	9,7	–	5,2	1,3	6,2	13,3	0,2	2,1
2000	154,4	7,3	10,9	1,3	6,7	1,5	5,4	14,7	0,6	2,2
2003	146,9	7,5	12,2	0,2	8,9	1,4	5,0	15,0	0,5	2,2
2004	144,8	7,7	14,3	0,2	10,7	1,3	5,1	15,1	0,1	2,4

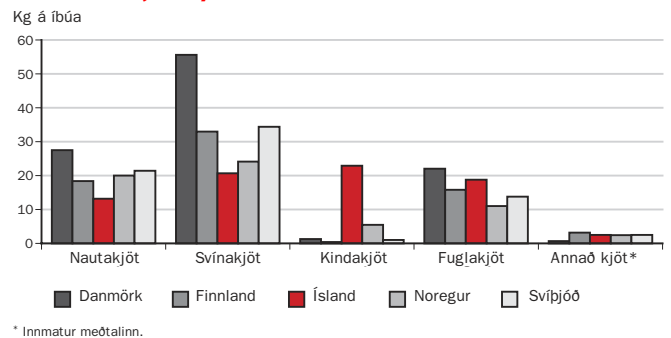
Heimild: Bændasamtök Íslands.

Neysla drykkjarmjólkur á Norðurlöndum árið 2004*

* Bráðabirgðatölur. Heimild: Nordisk statistisk ársbok 2005.

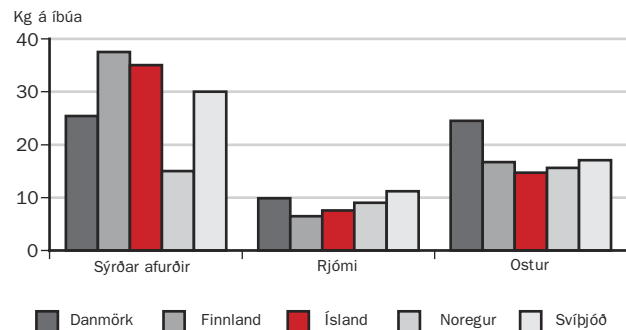
Kjötneysla á Norðurlöndum árið 2004

* Innmatr meðtalinn.

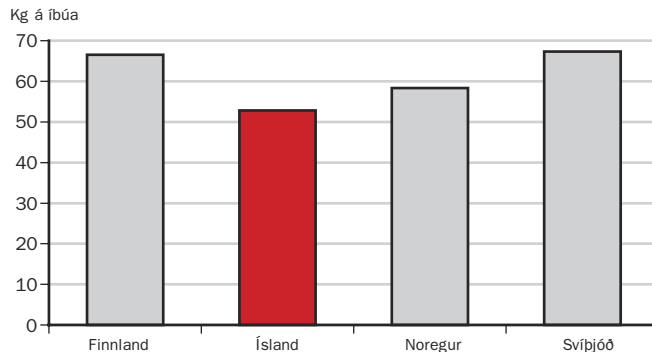
Heimild: Nordisk statistisk ársbok 2005.

Neysla nokkurra mjólkurvara á Norðurlöndum árið 2004

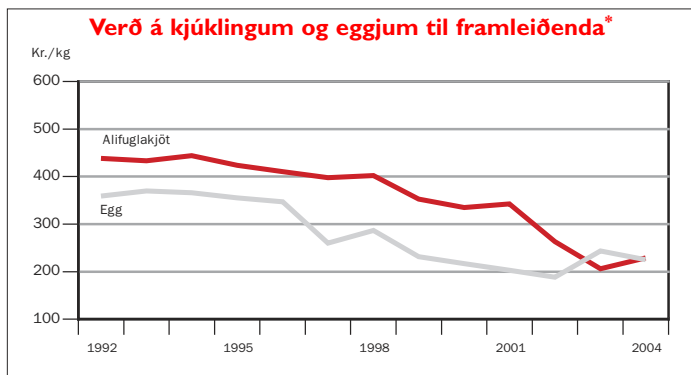
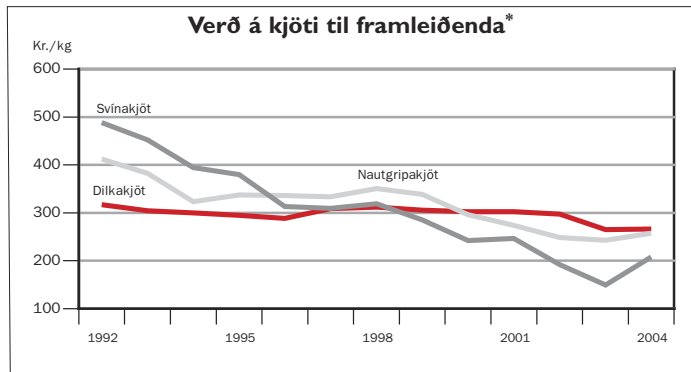
Heimild: Nordisk statistisk ársbok 2005.

Neysla grænmetis á Norðurlöndum árið 2004*

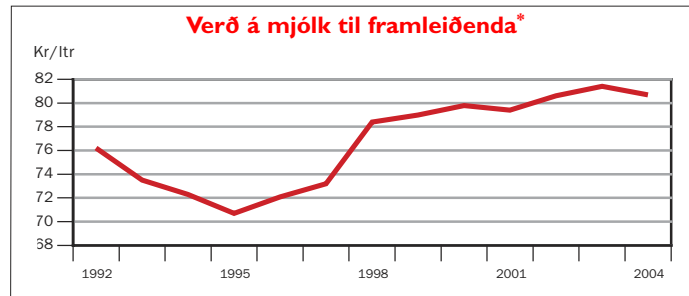

* Bráðabirgðatölur. Ísland og Svíþjóð: 2003. Heimild: Nordisk statistisk ársbok 2005.

5 – Verðlag og vísitölur

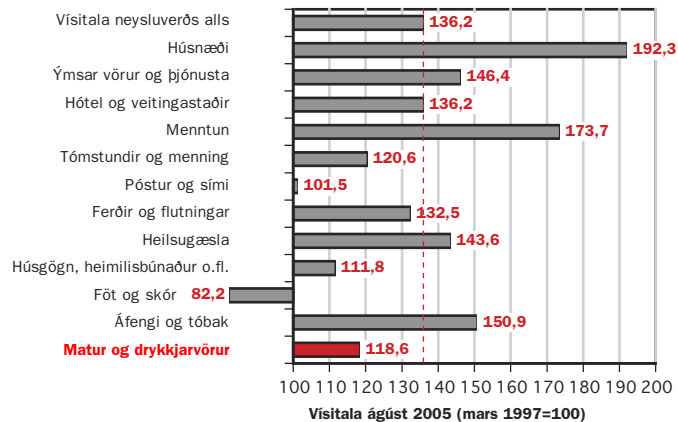

* Á verðlagi 2004, miðað við vísitölu neysluverðs.
Heimild: Bændasamtök Íslands.

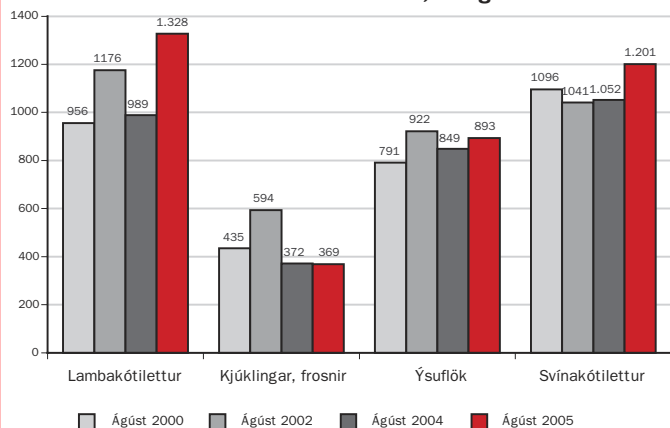
* Á verðlagi 2004, miðað við vísitölu neysluverðs.
Heimild: Bændasamtök Íslands.

Breytingar á vísitölum frá mars 1997 til ágúst 2005

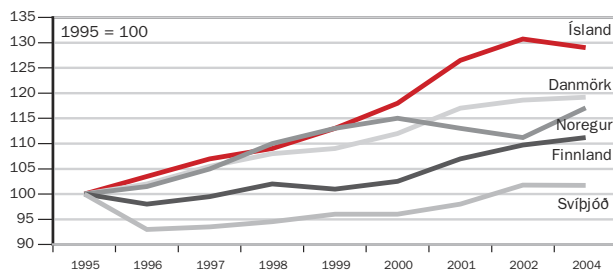
Heimild: Hagstofa Íslands.

Þróun smásöluverðs, kr/kg

Heimild: Hagstofa Íslands.

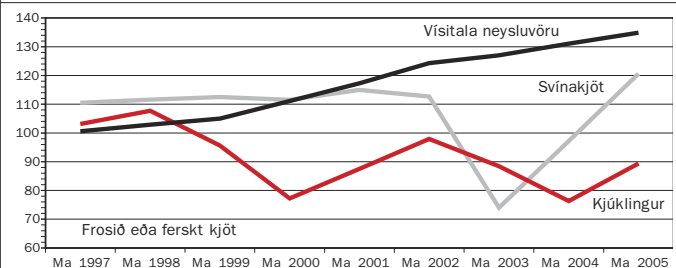
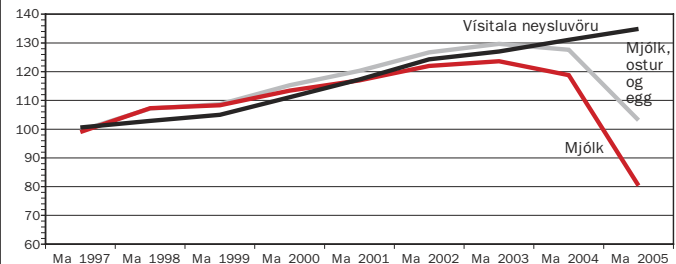
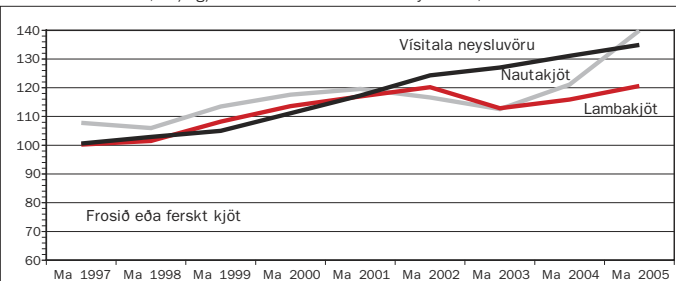
Þróun matvælavísitölu á Norðurlöndum 1990-2004

Heimild: Nordisk statistisk árbók 2005.

Þróun smásöluverðs nokkurra búvara 1997-2005

– verð í máí ár hvert, kr./kg/l borið saman við vísitölu neysluvöru, 1997 = 100

Heimild: Hagstofa Íslands.

6 – Útflutningur

Útflutningur landbúnaðarvara eftir vöruflokkum 2001 og 2004

	Magn 2001 tonn	Verðmæti 2001 millj.kr.	Magn 2004 tonn	Verðmæti 2004 millj. kr.
Eldisfiskur	1.931,9	1.208,7	909,7	544,7
Afurðir hrossa	501,8	110,5	606,0	62,5
Afurðir sauðfjár	4.089,5	761,1	4.195,9	865,4
Afurðir loðdyra	10,0	60,5	32,3	434,8
Afurðir annarra sláturdyra	257,2	339,9	210,5	21,3
Mjólkurvörur	561,7	67,8	638,2	80,9
Æðardúnn	3,1	199,3	2,2	159,7
Sjávargróður og þörungur	3.707,7	196,8	10.175,4	339,0
Aðrar landbúnaðarafurðir	174,8	26,1	866,6	683,7
Alls	11.439,2	3.000,4	11.439,2	3.000,4

Heimild: Hagstofa Íslands.

Útflutningur búvara 1970-2004, tonn

	1970	1980	1990	1998	2004
Ostur	715,0	1.990,0	174,0	0,2	1,7
Mjólkur- og undanrennuft	636,0	9,0	1,0	0,2	200,0
Kindakjöt	2.970,0	2.067,0	1.682,0	793,9	1.737,6
Lifandi hross		345,8	529,6	571,6	489,7
Nautgripa- og hrosshúðir	289,6	390,6	455,6	492,3	396,1
Refa- og minkaskinn		63,0	50,0	14,9	32,3
Gætur, saltaðar	1.035,0	11,3			1.157,4
Ull	378,0	1.457,0	1.223,3	1.060,6	908,4
Dúnn				3,1	2,1
Lax og silungur, kældur/frystur			2.880,3	2.085,1	4.707,3
Aðrar landbúnaðarafurðir			821,5	2.459,5	12.026,5

Heimild: Hagstofa Íslands.

Útflutningur kindakjöts 1998 og 2004

1998	Tonn	Verðmæti millj. kr.	Meðalverð kr/kg	2004	Tonn	Verðmæti millj. kr.	Meðalverð kr/kg
Færeyjar	388	94,2	243	Færeyjar	353	114,1	323
Danmörk	188	44,1	235	Danmörk	183	107,5	587
Japan	88	12,1	137	Noregur	290	86,4	298
Bandaríkin	27	14,5	541	Bretland	334	77,6	232
Svíþjóð	26	2,8	109	Bandaríkin	105	67,5	643
Benelux	20	13,5	681	Japan	154	40,5	263
Grænland	18	4,2	239	Ítalía	70	26,5	379
Rússland	15	1,4	95	Holland	49	22,5	459
Ítalía	12	3,6	290	Önnur lönd	195	62,8	322
Önnur lönd	13	3,1	238				
Samtals	794	193,4	244	Samtals	1.732	605,5	350

Í þessari töflu er miðað við fob-verð á útfluttu kindakjöti.

Heimild: Hagstofa Íslands.

Greiðslumark – Framleiðsluréttur – 7

Greiðslumark í mjólk – Skipting eftir búmarkssvæðum

Svæði	Greiðslumark lítrar 1995/1996	Greiðslumark lítrar 1998/1999	Greiðslumark lítrar 2004/2005*
1. Gullbringu- og Kjósarsýsla	1.458.926	1.184.162	1.202.354
2. Borgarfj. sunnan Skarðsheiðar	2.180.585	1.980.323	2.074.838
3. Borgarfj. norðan Skarðsheiðar	2.986.660	2.796.061	2.453.639
4. Mýrasýsla	3.963.192	4.037.748	3.781.734
5. Snæfellsnessýsla	3.141.350	3.299.788	3.239.998
6. Dalasýsla	1.608.750	1.631.721	1.831.638
7. A-Barðastrandarsýsla	511.105	571.444	857.346
8. V-Barðastrandarsýsla	999.400	916.916	823.744
9. V-Ísafjarðarsýsla	846.607	794.571	969.742
10. N-Ísafjarðarsýsla	555.952	538.900	391.191
11. Strandasýsla	107.425	122.526	161.986
12. V-Húnavatnssýsla	2.273.011	2.362.706	2.269.279
13. A-Húnavatnssýsla	3.990.877	4.224.020	3.902.258
14. Skagafjörður	8.601.050	9.361.121	10.243.859
15. Eyjafjörður-vestan Fnjóskadals	19.509.426	20.051.006	20.329.629
16. S-Þing.-austan Fnjóskadals	6.028.221	6.250.639	6.239.781
17. N-Þingeyjarsýsla	289.700	107.497	0
18. Vopnafjörður	669.419	729.429	755.047
19. Hérað	2.684.932	2.851.795	2.739.613
20. Norðfjörður	528.213	499.372	276.708
21. Breiðadals- og Djúpavogshr.	454.450	406.777	481.425
22. A-Skaftafellssýsla	1.450.175	1.499.353	1.564.857
23. V-Skaftafellssýsla	3.443.697	3.524.625	3.626.104
24. Rangárvallasýsla	13.548.156	14.312.934	14.986.071
25. Árnessýsla	19.180.472	18.891.916	20.797.159
Allt landið	101.010.751	102.947.350	106.000.000

* Í lok verðlagsársins. Heimild: Bændasamtök Íslands.

Um greiðslumark mjólkur

Heildargreiðslumark mjólkur er ákveðið af landbúnaðarráðherra fyrir hvert verðlagsár (sept. til ágúst) og miðast við sölu á innanlandsmarkaði. Heildargreiðslumark mjólkur verðlagsárið 2005-2006 verður 111 milljónir lítra og skiptist milli lögbýla í sama hlutfalli og verðlagsárið 2004-2005. Afurðastöð skal greiða framleiðanda 52,9% af lágmarksverði mjólkur fyrir framleiðslu innan greiðslumarks. Greiðslumark veitir einnig rétt til beingreiðslu úr ríkissjóði. Beingreiðsla er 37,1516 kr/ltr miðað við verðlag í september 2005. Verðlagsárið 2005-2006 er greitt eftir þremur leiðum, A-hluti (53,5%) er greiddur óháð framleiðslu, að því tilskildu að framleiðsla lögbýlisins sé a.m.k. 85% greiðslumarks á tímabilinu, B-hluti (31,5%) er greiddur út á framleiðslu innan greiðslumarks og C-hluti (15%) er alag á framleiðslu mánuðina nóvember – febrúar auk, júlí og ágústmánaða. Greiðslumark reiknast í lítrum og jafngilda 174 lítr. einni ærgildisafurð við umreikning frá búmarki.

Greiðslumark í sauðfjárafurðum – Skipting eftir búmarkssvæðum

Svæði	Virkur full- virðisréttur 1990/1991	Greiðslu- mark ærgildi 1997	Greiðslu- mark ærgildi 2002	Greiðslu- mark ærgildi 2004
1. Gullbringu- og Kjósarsýsla	5.489,4	2.875,4	2.241,5	2.436,2
2. Borgarfj. sunnan Skarðsh.	8.652,0	5.554,5	4.662,3	4.446,5
3. Borgarfj. norðan Skarðsh.	12.947,6	8.180,0	7.287,2	7.389,9
4. Mýrasýsla	20.314,1	12.862,0	11.407,8	11.169,3
5. Snæfellsnessýsla	22.151,5	13.144,6	9.961,3	9.255,8
6. Dalasýsla	31.887,5	21.513,1	18.583,1	19.022,1
7. A-Barðastrandarsýsla	9.973,7	6.538,3	6.048,4	5.695,4
8. V-Barðastrandarsýsla	6.158,9	3.770,9	3.447,1	4.022,5
9. V-Ísafjarðarsýsla	11.249,4	7.375,9	6.672,0	6.420,9
10. N-Ísafjarðarsýsla	9.837,4	6.002,8	4.723,6	4.127,0
11. Strandasýsla	28.278,5	22.043,4	21.375,9	20.855,8
12. V-Húnavatnssýsla	34.506,7	24.405,6	21.385,6	20.848,8
13. A-Húnavatnssýsla	27.354,9	25.536,9	24.294,2	25.048,2
14. Skagafjörður	37.800,8	29.656,0	26.827,2	28.593,3
15. Eyjafjörður-vestan Fnjóskadals	36.256,3	23.650,7	19.073,1	18.789,7
16. S-Þing.-austan Fnjóskadals	29.715,4	20.284,9	18.790,7	18.117,9
17. N-Þingeyjarsýsla	27.246,2	21.942,0	21.279,9	22.427,0
18. Vopnafjörður	11.357,4	8.461,8	6.555,5	6.555,5
19. Hérað	32.466,0	36.679,3	34.958,2	35.459,8
20. Norðfjörður	0,0	744,0	747,0	747,0
21. Breiðadalur-og. Djúpavogshr.	10.662,0	10.067,2	8.545,1	8.516,5
22. A-Skaftafellssýsla	19.393,0	13.092,9	12.499,6	12.507,4
23. V-Skaftafellssýsla	31.504,2	22.595,0	21.471,3	20.601,7
24. Rangárvallasýsla	43.530,4	25.537,2	20.524,3	19.759,4
25. Árnessýsla	38.992,7	23.319,4	19.545,9	18.043,4
Allt landið	547.726,0	395.833,8	352.907,8	350.857,0

Heimild: Bændasamtök Íslands.

Um greiðslumark sauðfjárafurða

Núgildandi samningur um framleiðslu sauðfjárafurða gildir frá 1. janúar 2001 til 31. desember 2007. Stundningur við framleiðendur er þrjúættur.

- Beingreiðslur sem miðast við greiðslumark lögþýla í ærgildum. Til þessa þáttar eru á fjárlagafrumvarpi ársins 2006 ætlaðar 1.638 millj. kr.
- Jöfnunargreiðslur eru greiddar á meðaltal framleiðslu lögþýla umfram 18,2 kg á ærgildi greiðslumarks. Til grundvallar eru lögð tvö betri árin af þremur, á árunum 1997-1999. Til þessa þáttar eru ætlaðar 78 millj. kr. skv. fjárlagafrumvarpi ársins 2006.
- Álagsgreiðslur á gæðastýrða framleiðslu. Á árinu 2006 er skv. fjárlagafrumvarpi, ætlað að greiða 552 millj. kr. á gæðastýrða framleiðslu, skv. reglugerð nr. 175/2004.

Stærð búa miðað við greiðslumark 2004

Stærð í ærgildum	Kúabú	Blönduð bú	Sauðfjárbú	Samtals bú	Samtals ærgildi	Hlutdeild í heilðar- greiðslumarki
0-100 ærgildi	6	1	447	454	20.657	2,2%
101-200 ærgildi	11	4	298	313	46.719	4,3%
201-300 ærgildi	22	19	310	351	87.090	9,1%
301-400 ærgildi	35	40	177	252	87.292	9,1%
401-500 ærgildi	49	31	101	181	81.120	8,5%
501-600 ærgildi	55	27	43	125	68.772	7,2%
601-700 ærgildi	60	23	9	92	59.541	6,2%
701-800 ærgildi	72	20	4	96	72.146	7,6%
801-900 ærgildi	89	10	2	101	85.728	9,0%
901-1000 ærgildi	69	13	2	84	79.220	8,3%
1001-1100 ærgildi	37	6	0	43	44.908	4,7%
>1100 ærgildi	139	13	1	153	220.941	23,2%
	644	207	1.394	2.245	954.135	100,0%

Búin eru flokkuð á grunnir virks greiðslumarks í mjólk og/eða kindakjöti, miðað við 8 stafa lögbýlisnúmer. Hrein bú hafa 80% eða meira af virku greiðslumarki í mjólk eða kindakjöti. Greiðslumark: mjólk er umreiknuð í ærgildi, 174 l/ærgildi.

Heimild: Bændasamtök Íslands.

Greiðslumark eftir búgreinum

	1995	1998	2004	Breyting 1995-2004	Breyting % 1995-2004	Árleg fækkun
Bú með greiðslumark	3.227	2.804	2.245	- 982	- 30,4	98
Kúabú*	864	822	644	- 220	- 25,5	22
Blönduð bú	459	376	207	- 252	- 54,9	25
Sauðfjárbú*	1.904	1.606	1.394	- 510	- 26,8	51

*Hrein bú hafa 80% eða meira af virku greiðslumarki í mjólk eða kindakjöti.

Heimild: Bændasamtök Íslands.

Aðilaskipti á greiðslumarki í mjólk 1993-2005

– í þúsundum lítra

Verðlagsár	Aðilaskipti á greiðslumarki	Heilðar- greiðslumark	Hlutfall greiðslumarks sem skipti um aðila
1993-1994	2.461	100.000	2,5%
1994-1995	1.972	101.000	2,0%
1995-1996	3.448	101.000	3,4%
1996-1997	2.907	102.000	2,9%
1997-1998	3.625	102.000	3,6%
1998-1999	3.416	103.000	3,3%
1999-2000	5.864	102.000	5,7%
2000-2001	5.576	103.000	5,4%
2001-2002	5.320	104.000	5,1%
2002-2003	4.595	106.000	4,3%
2003-2004	3.586	105.000	3,4%
2004-2005	5.320	106.000	5,1%

Heimild: Bændasamtök Íslands

8 – Búrekstur og afkoma

Framleiðslukostnaður sauðfjárafurða – sept. 2001 – 400 vetrarfóðraðar kindur*

Gjöld:	Krónur
1. Kjarnfóður. Kjarnfóðurblanda, grasköggjar, fiskimjöl, fódursalt, lýsi o.fl.	120.355,10
2. Áburður. Köfnunarefni, fosfórsýra, kali	328.217,06
3. Rekstrarvörur. Sáðvörur, heybíndigarn, pokar, íblöndunarefni, verkfæri og áhöld	158.447,92
4. Vélar. Diselolía, smurólía, frostlögur, varahlutir, gúmmí, hluti rekrarkostnaðar bifreiðar og aðkeypt viðgerðavinna.	459.569,03
5. Flutningar. Á kjarnfóðri, áburði, sáðvörum, sláturfé og öðrum vörum	92.804,59
6. Þjónusta. Dýralæknir, lyf, sæðingar, rafmagn, póstur og sími	131.775,50
7. Viðhald. Málning, timbur, saumur, girðingar, vegabætur og annað	149.563,55
8. Ýmis gjöld. Tryggingar, fasteignaskattur, búnaðargjald, sjúkragjald 1%, tryggingagjald 5,23% og land- og tækjaleiga.	392.054,16
Breytilegur kostnaður alls:	1.832.786,91
9. Afskrift húsa og véla	552.220,28
10. Vextir af fjárfestingu	286.297,82
11. Laun (Grunnur: 2.428 klst./ári - 499,69 kr./klst.)	2.000.334,85
Gjöld alls:	4.671.639,86
Afurðir og aðrar tekjur:	
1. Kjöt, 7.625 kg	
2. Beinar greiðslur, 419 ærgildi	
3. Slátur, 456 stk	
4. Gæður, 1.585 kg	
5. Hrein ull, 560 kg	
6. Aðrar tekjur, 1% af gjöldum = 46.716 kr.	
*Útdráttur.	

Skv. búvöruhlögum var opinber verðlagning kindakjöts afnumin 1. september 1998 og verðlagsgrunðvöllur sauðfjárafurða því síðast gefinn út 2. mars 1998.

Verðlagsnefnd búvara metur framleiðslukostnað sauðfjárafurða og vinnur verðlagsgrunðvöll fyrir kúabú. Bændasamtök Íslands birta hvort tveggja.

Verðlagsgrunðvöllur kúabús 1. september 2004 – 40 kýr með geldneytum*

Gjöld:	Krónur
1. Kjarnfóður. Kjarnfóðurblanda, fódursalt, lýsi o.fl.	1.599.123
2. Áburður. Skeljasandur, köfnunarefni, fosfórsýra, kali	754.177
3. Rekstrarvörur. Sáðvörur, heybíndigarn, pokar, hreinlætisvörur, verkfæri og áhöld	495.207
4. Vélar. Diselolía, smurólía, frostlögur, varahlutir, gúmmí, hluti rekrarkostnaðar bifreiðar og aðkeypt viðgerðavinna.	1.327.563
5. Flutningar. Á kjarnfóðri, áburði, sáðvörum, mjólk, sláturgripum og öðrum vörum	801.830
6. Þjónusta. Dýralæknir, lyf, sæðingar, rafmagn, póstur og sími	705.416
7. Viðhald. Viðhald útihúsa, girðingar, vegabætur og viðhald framræslu	538.916
8. Ýmis gjöld. Trygging húsa, fódurs og starfsfólks, búnaðargjald, tryggingagjald 5,23% og skrifstofukostnaður.	1.102.309
Breytilegur kostnaður alls:	7.324.540
9. Afskrift húsa og véla	2.153.691
10. Vextir af fjárfestingu	1.764.862
11. Laun (Grunnur: 4.799 klst./ári - 731,60 kr./dagvinnustund)	6.419.120
Gjöld alls:	17.662.120
Tekjur:	
1. Mjólk** (188.000 ltr), beingreiðsla meðtalin	15.179.120
2. Kjöt (3.947,17 kg), húðir og aðrar tekjur	1.262.251
Tekjur alls:	16.441.371

* Útdráttur. **Efnainnihald meðalmjólkur verðlagsárið 2004/2005 var ákveðið 4,00% fíta og 3,28% prótein. Afurðastöðvar skulu eingöngu greiða framleiðendum miðað við efnainnihald mjólkur og skal 75% greiðslu miða við próteininnihald og 25% við fítuinnihald í meðalmjólk. Greiðsla á hverja fítuveitingu skal að lágmarki vera kr. 2.6694 og próteineiningu kr. 9.766.

Afurðir viðmiðunarbúa Verðlagsnefndar búvara

	Sauðfjárnú Sept. 2001	Kúabú 1. sept. 2004
Mjólk		188.000 ltr
Kjöt	7.625 kg	3.947 kg
Ull	560 kg	
Gæður	1.585 kg	
Slátur	456 stk	

1. ærgildisafurð

jafngildir

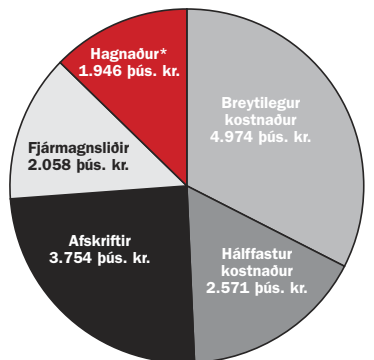
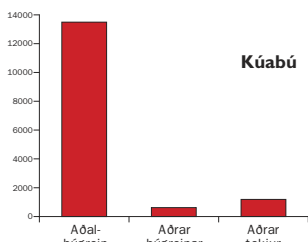
174 lítrum af mjólk
eða

18,2 kg af kindakjöti.

Heimild: Bændasamtök Íslands.

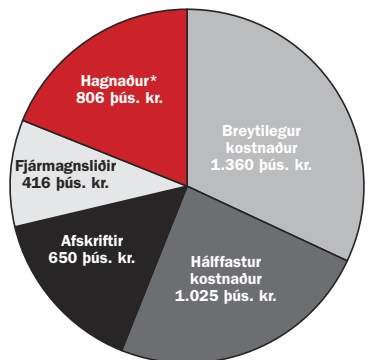
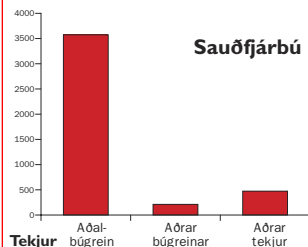
Skipting útgjalda og tekna í búreikningum árið 2003

Hagbjónusta landbúnaðarins reiknar út afkoma bænda á hverju ári og í grófunum sem hér eru má sjá meðaltalstölur fyrir 188 kúabú (efri grófin) og 91 sauðfjárbú (neðri grófin). Allar tölur eru í þúsundum króna.

Gjöld Heildarútgjöld 15.303 þús. kr.

Til búgreina teljast kýr, sauðfé, hross, svin, alifuglar, loðdýr, garðrækt, ferðaþjónusta, heysala, kornsala, hlunnindi (þ.m.t. veiðileiga) og fiskeldi. Til annarra tekna teljast söluhagnaður/tap, sala greiðslumarks, niðurfelling skulda, tapaðar viðskiptakröfur, framleiðslustyrkir og ýmsar tekjur.

Gjöld Heildarútgjöld 4.257 þús. kr.

Heimild: Hagbjónusta landbúnaðarins. * Hagnaður fyrir laun eigenda endurspeglar launagreiðslugetu búins.

Afkoma bænda 2003 og 2003

Fjárhæðir í milljónum króna

	Svinabú, 16*		Loðdýrabú, 25	
	2002	2003	2002	2003
Rekstrartekjur	1.303,7	1.636,6	359,1	378,2
Rekstrargjöld	1.080,6	1.631,7	322,1	306,9
Fjármagnsgjöld	333,5	86,9	-70,4	-88,9
Öreglulegar tekjur/gjöld	47,4	22,9	2,7	52,3
Hagnaður/tap	-63	-59,1	-30,7	34,8
Glutfall af heildartekjum	-0,05	-0,05	-0,09	0,09

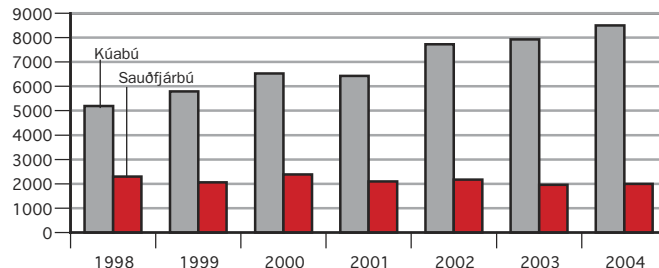
	Eggjabú, 8		Kjúklingabú, 9	
	2002	2003	2002	2003
Rekstrartekjur	480,0	514,7	366,6	349,4
Rekstrargjöld	429,7	493,9	335,6	327,0
Fjármagnsgjöld	-11,6	1,7	-24,6	-38,3
Öreglulegar tekjur/gjöld	-3,5	-2,0	2,8	-2,1
Hagnaður/tap	35,2	20,6	9,2	-18,0
Glutfall af heildartekjum	0,07	0,04	0,03	-0,05

	Blómabú, 16		Gardyrkja, ýmis, 59		Kartöflubú, 23	
	2002	2003	2002	2003	2002	2003
Rekstrartekjur	351,2	358,1	1.054,6	1.058,3	217,7	168,8
Rekstrargjöld	344,2	354,4	935,1	922,9	186,5	165,4
Fjármagnsgjöld	-36,5	-36,7	-69,8	-71,0	-20,6	-17,3
Öreglulegar tekjur/gjöld	-4,0	20,3	9,6	45,3	0,0	-0,8
Hagnaður/tap	-33,5	-12,8	59,4	109,7	10,6	-14,8
Glutfall af heildartekjum	-0,10	-0,04	0,06	0,10	0,05	-0,09

* Fjöldi búreikninga. Heimild: Hagbjónusta landbúnaðarins.

Afkoma bænda 1998-2004

– Mælt í vergum þáttatekjum* kúa- og sauðfjárbúa, þúsundir króna

* Vergar þáttatekjur: Tekjur til að greiða laun, vexti og afskriftir.
Heimild: Hagbjónusta landbúnaðarins.

9 – Framkvæmdir og fjárfestingar

Þróunar- og jarðabótaverkefni 1998-2004, kr. og fjöldi umsókna

	1998*		1999		2001		2004	
	Kr.	Fjöldi ums.	Kr.	Fjöldi ums.	Kr.	Fjöldi ums.	Kr.	Fjöldi ums.
1. Endurræktun lands v/ aðlögunar að lífrænum búskap	1.369.500	6	2.435.500	16	2.773.750		2.940.000	6
a) Tún	1.141.000	46 ha	1.387.000	56 ha	2.640.000		1.525.500	
b) Gardland	0	0	275.000	11 ha	75.000		393.900	
c) Gróðurhús	228.500	914 m ²	773.500	3094 m ²	58.750		373.800	
2. Umhverfis- og gaðaverkefni í garðyrkju/ylrækt	1.509.311	12	1.419.961	20	6.390.519	41	2.797.601	24
3. Þróunarverkefni í kornrækt	7.890.000	263	7.200.000	274	6.720.000	271	14.630.000	518
4. Beitarstjórn/landnýting	0	0	280.000	7	600.000	15	675.000	15
5. Bætt aðgengi almennings að landi	115.000	1	1.149.424	14	2.084.368	25	2.366.823	23
6. Verkefni tengd búfjárhaldi	1.015.220	8	6.276.400	59	18.179.073	129	18.676.482	100
a) Hrossaskýli	138.000	3	1.985.000	40	3.700.000	74	1.890.000	38
b) Breyting á fjósum	877.220	126 basar	4.291.400	503 basar	14.479.073	1714 basar	16.675.982	1.867 basar
c) Breytingar á svínastium	0	0	0	0	0		59.500	17 stíur
d) Breytingar á loðýrabúrum							51.000	34 búr
7. Viðhald framræslu á ræktuðu landi	7.808.937	–	6.836.650	166	13.539.250	297	13.526.400	491
8. Kölkun							6.610.984	381
Alls:	22.092.688		34.309.835		71.239.783		62.223.290	

* Skerðing var á flokkum 5-7 um 8%.

Heimild: Bændasamtök Íslands.

Fjárhús og fjós byggð á árunum 1945 til 2003*

Ár	Fjöldi byggðra fjárhúsa	Fjöldi fjár sem byggt var yfir	Meðalfjór- fjöldi í byggðum fjárhúsum	Fjöldi byggðra fjósa	Fjöldi kúa sem byggt var yfir	Meðalbásafjöldi í byggðum fjósum
1945	32	5.485	171	14	261	18,6
1950	90	18.614	207	50	887	17,7
1960	113	24.370	216	56	1.278	22,8
1970	52	13.520	260	32	892	27,9
1980	36	11.740	326	16	350	21,9
1990	7	1.435	205	6	172	28,6
1991-1995**	31	7.750	250	53	954	18,0
1996-2000	72	19.100	265	76	1.723	22,7
2001-2003	27	6.080	225	62	2.101	33,9

* Lokálán vegna nýbygginga og stækkana. ** 1991-1995 voru fjósbyggingar aðallega stækkanir

Heimild: Lánasjóður landbúnaðarins.

Lánveitingar frá Lánasjóði landbúnaðarins* 1995-2004, þús. kr.

– á verðlagi ársins 2004

	1995	1998	2001	2003	2004
Jarðakaupalán	333.013	635.003	564.422	421.234	298.295
Bústofnskaupalán**	0	108.484	36.365	18.462	26.421
Véialán	31.605	595.088	342.204	88.123	97.409
Fjós og mjaltakerfi/tankar	61.834	215.291	415.149	399.056	473.852
Fjárhús	2.599	94.989	48.186	28.611	40.091
Svínahús	23.117	13.053	103.804	30.033	0
Hænsnahús	4.456	14.405	64.874	23.537	0
Hesthús og reiðskemmur	13.052	75.319	84.616	25.882	17.520
Hiður***	913	13.600	2.388	0	0
Gróðurhús	20.013	41.083	49.423	35.474	44.989
Grænmetisgeymslur	0	5.862	10.348	0	0
Vélageymslur/verkstæði***	14.531	28.137	41.320	0	0
Loðýrabú og fódurstöðvar	0	81.683	5.720	5.963	5.175
Veidihús	745	48.745	7.282	20.642	21.766
Hitaveitur	0	8.997	6.620	0	2.818
Rafstöðvar	0	0	11.567	47.271	25.000
Skuldbreytingalán	1.453.873	57.705	349.135	177.938	141.277
Afurdastöðvar	14.048	20.777	13.476	78.485	13.524
Önnur lán	69.421	18.627	16.992	713	0

Samtals 2.043.220 2.076.848 2.173.891 1.401.424 1.208.137

* Stofnlánadelid landbúnaðarins til ársloka 1997.

** Árið 1995 veitti Lífeyrissjóður bænda bústofnskaupalán að upphæð kr. 41.784 þús.

*** Frá árinu 2003 eru þessar byggingar skráðar á viðkomandi búgrein.

Heimild: Lánasjóður landbúnaðarins.

Fjármunamyndun í landbúnaði 1997-2003

– í milljónum króna á verðlagi hvers árs

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Ræktun og girðingar	243	260	263	142	170	204	163
Útihús	952	336	1.981	2.167	2.211	2.078	1.558
Vélar og tæki	1.402	2.724	2.107	2.749	2.199	1.913	1.339
Loðýrarækt	-12	26	104	18	14	24	37
Bústofnsbreytingar	-5	26	63	63	51	66	46
Alls, landbúnaður	2.597	3.372	4.428	5.139	4.645	4.285	3.144
Skógrækt og skógarhögg	605	693	774	854	818	848	806

– í milljónum króna á verðlagi ársins 1990

Landbúnaður alls	2.012	2.644	3.375	3.884	3.128	2.811	2.066
Skógrækt og skógarhögg	480	537	582	619	568	549	505

Heimild: Hagstofa Íslands.

IO – Ýmsar hagtölur

Ýmsar tölur um Ísland

Útflutningur vöru og þjónustu 2004	202.373 milljónir ísl. króna
Innflutningur vöru og þjónustu 2004	240.160 milljónir ísl. króna
Verg. landsframleiðsla (GDP) 2004	858.921 milljónir ísl. króna
Hagvöxtur 2004	5,2%
Atvinnuleysi 2004	3,1%
Botnfiskafli 2004	492.246 tonn
Sildar-, loðnu- og kolmunnaafli 2004	1.171.526 tonn
Skelfiskur og annar sjárvarafli 2004	63.832 tonn
Fólksbílur, 1-3 farþega, á 1000 íbúa árslok 2004	598
Símanúmer og farsímar á 1000 íbúa 2003	1.546 (663 símalínur; 883 GSM-farsímar; 80 NMT-farsímar)
Læknar á 1000 íbúa 2003	3,6

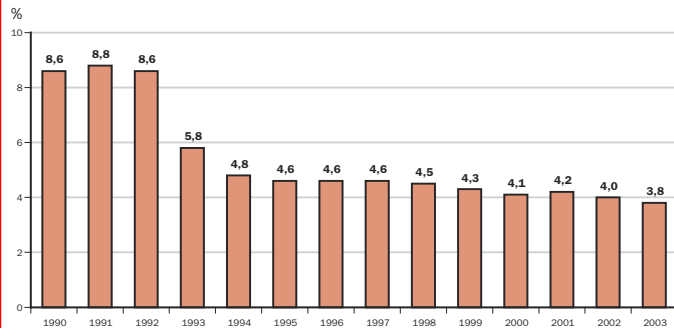
Orkulindir:	Vatnsorka	Jarðhiti	Eldsneyti	Alls
Raforkuvinnsla, tæknilega virkjanlegt (GWh/ári)	64.000	300.000		364.000
*, hagkvæmt fjárhagslega og umhverfislega (GWh/ári)	30.000	20.000		50.000
Jarðhiti til varmavinnslu (T>40°C) (EJ)		1.700		

Orkunotkun:				
Frumorkunotkun (PJ) 2003	25,5	77,3	36,2	139
Raforkuvinnsla (GWh) 2003	5.708	2.784	3	8.495

Skipting orkunotkunar (GWh)	1990	1995	2004	2004 – %
Stóriðja	2.229	2.497	5.231	65,3
Almenn notkun	2.218	2.480	2.784	34,7

Heimild: Hagstofa Íslands, Orkustofnun.

Ríkisútgjöld til landbúnaðar sem hlutfall af heildarútgjöldum ríkissjóðs 1990-2003

Heimild: Ríkisreikningur.

Útgjöld hins opinbera til landbúnaðarmála 1990-2003

á verðlagi ársins 2003

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Samneysla	634,8	771,8	534,4	575,2	600,4	571,4	613,2
Framleiðslustyrkir	13.413,2	12.649,6	13.252,0	9.226,1	7.547,0	7.419,1	7.794,6
Tekjutiðfærslur	35,6	32,0	15,9	14,8	18,5	12,2	23,0
Fjármunamyndun	560,6	635,4	764,4	667,6	607,0	583,1	623,5
Fjármagnstilfærslur	2.801,0	4.155,1	2.746,0	1.577,3	1.552,1	1.245,9	1.392,1
Samtals	17.445,2	18.243,9	17.312,7	12.061,0	10.325,0	9.831,6	10.446,3

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Samneysla	638,0	723,2	838,7	924,9	959,9	938,9	1.026,0
Framleiðslustyrkir	7.357,8	7.486,4	7.902,5	7.866,0	8.504,7	8.376,2	8.554,1
Tekjutiðfærslur	22,5	23,9	47,2	47,2	45,3	53,3	67,2
Fjármunamyndun	667,6	741,3	697,5	807,9	944,8	944,1	1.074,1
Fjármagnstilfærslur	1.191,3	1.257,3	1.122,1	782,0	756,5	608,8	611,4
Samtals	9.877,1	10.232,2	10.608,0	10.428,0	11.211,2	10.921,3	11.332,8

* Bráðabirgðatölur. Heimild: Hagstofa Íslands.

Reiknaður stuðningur við framleiðendur landbúnaðarvæðis

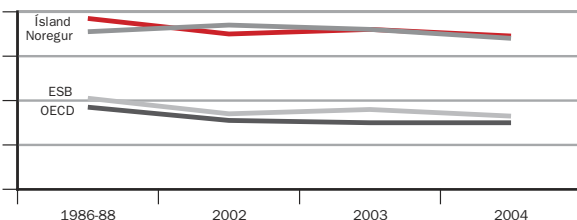
– sem hlutfall af verðmæti framleiðslunnar (PSE%) eftir löndum

	1986-88	2002-2004	2002	2003	2004 ¹⁾
Ástralía	8	4	5	4	4
Kanada	36	19	21	25	21
ESB	41	35	34	36	34
Ísland	77	70	70	62	69
Japan	61	58	58	59	56
Kórea	70	63	65	61	63
Nýja Sjáland	11	2	2	2	3
Noregur	71	71	74	72	68
Sviss	78	71	73	71	68
Tyrkland	16	25	20	29	27
Bandaríkin	22	17	18	15	18
OECD	38	31	32	31	31

Heimild. OECD. ¹⁾ Áætlun

Þróun ríkisstuðnings í Noregi, á Íslandi, í ESB og OECD

– Hlutfallstölur úr töflunni hér að ofan.

II – Samanburður við önnur lönd

Norrænn samanburður

	Íbúaföldi í þúsundum	Flatarmál landsins þús km ²	Þar af skógur km ²	Íbúar á km ² 2001	0-14 ára %	15-64 ára %	65+ ára %
Ísland	288	103	1.481	2,8	22	66	12
Noregur	4.552	324	74.698	14,2	20	66	14
Danmörk	5.411	43	4.733	124,8	19	66	15
Færeyjar	48	1,4		34,7	23	64	13
Grænland	57	2.166		0,03	25	69	6
Finnland	5.236	338	230.980	15,5	17	67	16
Álandseyjar	27	1,6	890	17,1	18	66	16
Svíþjóð	9.011	450	227.490	20,0	18	65	17

Heimild: Nordisk statistisk árbók 2005.

Samanburður nokkurra hagstæða í ýmsum löndum

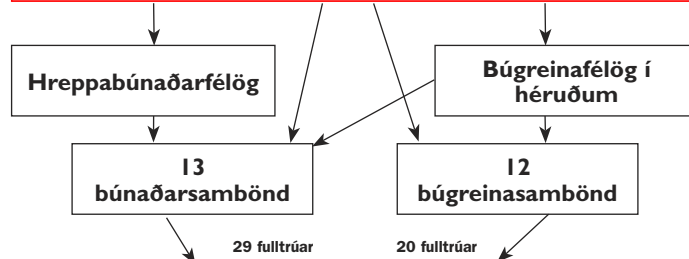
	Íbúaföldi í þúsundum 2002/2003	Lifandi fædd börn á ævi hverrar konu 2001	Meðal- ævilengd kvenna 2001	Atvinnu- leysi % 2001- 2002	Landsfram- leiðsla á mann US\$ 2000-2001	Raforku- notkun á íbúa kW 1999	Útstreymi kol- tvísýringss CO ₂ tonn á íbúa 1999-2001
Ísland	290	1,99	82,5	3,3	36.320	25.149	7,69
Noregur	4.552	1,75	81,5	3,9	36.198	27.595	9,26
Danmörk	5.384	1,72	79,5	4,7	30.141	8.298	10,18
Finnland	5.206	1,72	81,5	9,1	23.377	16.588	13,05
Svíþjóð	8.941	1,65	82,1	4,0	26.968	17.154	6,24
Bretland	59.329	1,64	80,2	5,1	24.058	6.573	9,47
Þýskaland	82.537	1,31	81,3	8,7	22.753	7.113	10,57
Ítalía	56.306	1,23	82,5	9,0	18.653	5.554	8,01
Swiss	7.318	1,40	83,0	2,9	33.394	8.504	6,25
Pólland	38.219	1,24	78,7	19,9	4.082	3.592	8,22
Rússland	143.097	1,32	71,9	13,4	1.726	5.937	10,32
Bandaríkin	288.369	2,03	79,8	5,8	34.637		20,12
Japan	127.649	1,34	84,6	5,4	37.494		9,54
Kólumbía	43.071	2,73	75,5	15,7	1.930		1,39
Kúvæt	2.325	4,22	–	0,8	19.871		21,33
Pakistan	142.280	5,04	58,9	7,8	458		0,74
Suður-Afríka	44.820	3,30	–	5,4	2.954		7,44
Búrúndí	6.412	6,80	41,5	14,0	124		0,04
Alsír	30.836	3,14	70,3	27,3	1.663		2,96
Ástralía	19.881	1,75	82,0	6,3	20.298		18,32

Heimild: Hagstofa Íslands og Environmental Sustainability Index.

Útfandi: Bændasamtök Íslands, desember 2005. Ritstjóri: Erna Bjarnadóttir.
Forsíðumynd: Jón Eiríksson.

Umbrot og fleira: Próstur Haraldsson. Prentun: Litlapirent ehf.

Bændur

Bændasamtök Íslands

49 kjörnir þingfulltrúar
BÚNAÐARÞING

7 stjórnarmenn

Bændasamtökin eru heildarsamtök bænda. Helstu verkefni þeirra eru: Hagsmunagæsla fyrir bændur og landbúnaðinn – Leiðbeiningaþjónusta í landbúnaði, svo sem í jarðrækt, búfjárrækt, kynbótum og meðferð búfjár, bútækni, hagfræði, nýtingu lands og hlunninda o.fl. – Skýrsluhald um bústofn og kynbætur, afurðir og uppskeru – Útgáfa Bændablaðsins, Freys, Handbókar bænda, Hagtalna landbúnaðarins, Búnaðarrits og annars kynningarefnis – Rekstur nautastöðvar – Umsjón með beingreiðslum í landbúnaði og viðskiptum með greiðslumark – Annast framkvæmd ýmissa laga fyrir ríkið og fleiri verkefni – Um 50 starfsmenn.

Framkvæmdastjóri BÍ er Sigurgeir Þorgeirsson.
Starfssvið BÍ eru fimm: Félagssvið – Ráðgjafarsvið – Fjármál og skrifstofa – Tölvudeild – Útgáfu- og kynningarsvið

Stofnanir landbúnaðarráðuneytis

Hólaskóli
Landbúnaðarháskólinn á Hvanneyri
Hagþjónusta landbúnaðarins
Framleiðnisgjóður landbúnaðarins
Héraðsskógar

Veðimálastofnun
Landbúnaðarstofnun
Skógrækt ríkisins
Landgræðsla ríkisins